

saadanne ganske særlige Forhold, at en yderligere Prøvelse maa anses for ønskelig. Højesteret kan da, saafremt Retten finder, at foreliggende Omstændigheder gør det tvivlsomt, om den fastsatte Erstatning er passende, udpege særlige sagkyndige og uvildige Vurderingsmænd, hvis Afgørelse derefter er endelig.

Til § 85.

Medens 1ste Stykke gentager den gældende Regel om Borgernes Adgang til uden forudgaaende Tilladelse at danne Foreninger i ethvert lovligt Øjemed, tilsigter 2det Stykke at fastslaa, at der kan være Foreninger af en saadan Karakter, at det er rimeligt i selve Forfatningen at foreskrive, at de af Regeringen skal kunne kræves opløst ved Dom. Dette gælder dels, hvor Foreningen virker for en Omstyrtning af selve Forfatningen, altsaa en Ændring af denne ved voldelige eller lignende retsstridige Midler, eller søger at naa sit Maal ved strafbar Paavirkning af Medborgerne, men ogsaa, hvor den — omend ad sædvanlig forfatningsmæssig Vej — vil virke for at berøve Borgerne eller Grupper af disse nogle af de Rettigheder, der — som Trosfrihed, Trykkefrihed, Forenings- og Forsamlingsfrihed — maa betragtes som umistelige i ethvert demokratisk Samfund.

Siden Menneskerettighedernes Erklæring i 1789 har de deri indeholdte Synspunkter om Borgerfrihed afgivet Grundlag for hele den paafølgende Kulturudvikling uden Indsigelser eller Angreb fra noget betydende Hold; og da det maa anses for uden for al Tvivl, at der i det danske Folk er Enighed om, at dette Kulturgrundlag til enhver Tid maa fastholdes, findes det rigtigt i Landets Forfatning at skabe et Værn for disse Borgernes Frihedsrettigheder.

Ved Udfermningen af disse Regler har man særligt haft for Øje, at ogsaa de Foreninger, der mere i det skjulte søger at virke gennem Ophidselse til og Anstiftelse af en voldelig Adfærd mod andre, bør kunne rammes. Om man i andre Tilfælde skrider til Sagsanlæg til Opløsning af en Forening, vil derimod i højere Grad bero paa et Skøn, men den nyindførte Regel afgiver naturligvis ikke Grundlag for en Modsætningslutning om, at alle andre Foreninger end de der nævnte ubetinget skulde være lovlige. I øvrigt vil i det første og det tredje af de særligt fremhævede Tilfælde Dannelsen af Foreninger eller Deltagelse deri hyppigt kunne rammes allerede efter den gældende Straffelovgivning, men det er fundet rigtigt i Paragraffen yderligere at optage Bestemmelse om, at Opløsningens Retsvirkninger overhovedet bliver at fastsætte ved Lov, derunder eventuelt ved Tilføjelse til Straffeloven. I øvrigt gentages blot de gældende Regler med Tilføjelse af Bestemmelsen om Henlæggelse af visse Sager til Rigsretten.

Til § 86.

Der er fuld Enighed i Kommissionen om Borgernes Ret til at forsamle sig, men det erkendes ogsaa, at den offentlige Fred og Sikkerhed kan gøre politimæssige Foranstaltninger nødvendige, særlig naar det drejer sig om Forsamlinger under aaben Himmel. Politiet maa, naar der er Fare for Uorden, kunne forbyde Møders Afholdelse paa visse Pladser, men i saa Tilfælde maa Forbudet i Almindelighed omfatte alle Forsamlinger og kun være begrundet i politimæssige Hensyn.

Til § 88 i den nugældende Grundlov.

Den hidtil bestaaende § 88 foreslaas ikke forandret, da det forlængst er erkendt, at Samfundet kan paalægge Borgerne andre Forpligtelser end dem, der direkte er omtalt i denne Paragraf.

Der er Enighed om, at der fremdeles ved Lov kan gives Bestemmelser om Borgernes Pligt til at paatage sig offentlige Hverv og til at yde personlige Tjenester, enten det